

Ad michaelske veje

Af Wolfgang Held

Født 1964. Studeret pædagogik og matematik ved Institut für Waldorfpädagogik Witten-Annen.

Gennem mange år medarbejder ved Matematisk-Astronomisk Sektion ved Goetheanum.

På nuværende tidspunkt arbejder han med kommunikation og offentlighedsarbejde.

Fra *Das Goetheanum* nr. 40-41, 2016. Oversat af Inger Klarskov

*Han er Visdommens ånd, Godhedens og Styrkens ånd.
Visdommen finder man på havet,
det gode i ørkenen
og styrken i ilden.*

“Kun den som forandrer sig, kan fortsat være i slægt med mig”, sådan skrev Friedrich Nietzsche om ungdommens ånd, og Wolf Biermann gav det en drejning mod det personlige og synger: “Kun den som forandrer sig, forbliver tro mod sig selv”. I dag kan man gå endnu længere og ændre verset til: “Kun den, der forandrer sig, bliver tro mod sig selv”, i den grad er krise og forandring blevet til grundstemningen i livet. Man forandrer sig ikke for at finde sig selv, men forandringen er i sig selv det sted, hvor man møder sig selv. Rudolf Steiners ofte citerede tærskeloverskridelse (overgang) er en gang ’på tærsklen. Stjernehimlen leverer det store billede: Hvilken afgrund frembød tærsklen ikke i den ægyptiske tid med Tyren og Skorpionen som den tids jævndøgnsbilleder? Forårspunktets vandring rykkede i den græske tid Vædderen og Vægten, udjævningsbillederne, ind i deres sted. Det er små dyrekreds-billeder, som på det tidspunkt lader tærsklen blive til punktet, til stedet for udjævning. Vægten skaber balancen i rummet, og den med bagudvendt hoved fremstillede Vædder skaber udjævningen i tiden. *‘Meden agan’*, ‘alt med måde’, stod der over Oraklet i Delphi. Det samme repræsenterer Vædder og Vægt.

I dag bliver overgangen - selve tærsklen, til levested. De billeder, der nu står på grænsen mellem dag og nat, mellem sommer og vinter, altså ved jævndøgn, er Fiskene og Jomfruen. De er større end de øvrige ti billeder, har en vældig udstrækning og, uden at være særligt udtryksfulde udmåler de nøjagtigt deres eget levested. Det gør de ganske vist polært. Fiskenes to vidtstrakte, sartlysende stjernebånd, hver med en ring af stjerner i halen, ligner sensible føleorganer. Billedet repræsenterer, ligesom de rigtige fisk i vandet, åbenhed og sensibilitet. Ja, billedet er så åbent, at det næsten selv forsvinder. Modsat Jomfruen: Det er det største af de tolv billeder, og dog samler al dets kraft sig i den ene hovedstjerne: Spica. Spica betyder aks, og dette aks bærer hun i hånden. Jomfruen er billedet på samling og indre følelser. Tilsammen udgør Fiskene og Jomfruen overgangens akse, akse for morgen og aften. De karakteriserer de modsatte dyder, for på tærsklen, skiftestedet, at

forbinde åbenhed og sensibilitet med samling og identitet.

Ud på havet

Die Tugend der Orientierungslosigkeit (Orienteringsløshedens dyd), - det er titlen på en bog, hvori forfatterne Gobel og Clermont behandler vor tids livssituation: At livets ydre regler og bestemmelser har mistet deres gyldighed, og at hver enkelt, på den gyngende grund under sin eksistens, søger og finder sin egen vej. At navigere efter bevægelige mål - sådan lyder credoet på virksomhedssprog; inden for mythos beskrives denne livssituation som “vandprøven”. Dermed menes, at disse veje kun kan findes på havet. *Den* offentlige mening findes ikke mere, og heller ikke mere *den* borgerlige holdning eller *den* rigtige livsform, men en umådelig mangfoldighed af muligheder. Det hører med til det modstridende i vor tid, at dette “anything goes” praktiseres i en verden, der på samme tid er i høj grad organiseret og reguleret.

“Til søs, I filosoffer!” råber Nietzsche, og hundrede år tidligere stikker Wilhelm Herder til søs fra sit beskyttede rum i Königsberg, et urbillede på den nye tid, for at opgive den faste, sikre grund og begive sig ud på det vejløse hav. Det er også en metafor for det vand, hvormed den unge Rudolf Steiner forfølger samme mål: “Verdens grunden har helt udgydt sig i verden Hvis det er verdensgrundens mål, så er de identiske med de mål som mennesket sætter sig, idet det realiserer sig selv. Ikke at mennesket overhovedet efterforsker Verdenslederens bud og handler derefter, - det handler efter sine egne indsigter.” Sin egen indsiget, som først da i fuldt mål fortjener navn af menneskelig indsiget, finder man der, hvor intet ydre angiver nogen orientering, ja hvor selv positionen er ubestemt - den indsiget finder man på havet.

Ind i ilden

Julie Hill, den amerikanske miljøaktivist, holdt som 18-årig ud i mere end to år på et californisk mammut-træ for at forhindre, at det 1000-årige træ blev fældet. Efter en hård storm, som hun kun overlevede, fordi hun var bundet til en platform i træets krone, skrev hun: “Hele menneskeheden og moder Natur har været nødt til at slå mig ned. Jeg skulle bryde sammen, indtil jeg ikke kunne se det mindste håb først derefter kunne jeg blive det menneske, som jeg skulle være. Jeg var det levende be-

vis på metamorfosen.” Måske ikke med samme kraft, ikke med samme dramatik, men sikkert med samme håbløshed er disse skæbneslag særdeles kendt i dag. Smerten over at verden ikke er som man havde ventet, denne følelse af at være blevet kastet ud i fjendtlige omstændigheder, som Martin Heidegger beskriver det, er i dag en grunderfaring. Forbruget stagnerer måske for en tid, men efterhånden bliver man klar over, at man ikke kan fortsætte med at være som før. Nelson Mandela, Dag Hammarskjöld, Simone Veil, det 20. århundredes store fredsaktivister, er mennesker, der har drevet denne sjælens ild-katarsis langt. Men der findes uendelig mange vidner til sådanne biografiske ild-processer. Især fortællingen om den schweiziske slagter Hans Meister har berørt mig. Hans barnebarn har i 'kød og blod' dokumenteret samtalerne til hans biografi. Det var Hans Meisters livsdrøm at blive dyrlæge, men familiens fattigdom gjorde, at han blev slagter. Han, der ville redde dyr, måtte hele sit liv slagte dem. Han måtte ofre det, der var det største for ham, hans kærlighed til dyr. Bogen fortæller hvilken indre vækst, der blev mulig på grund af dette offer.

I ørkenen

"Ørkenen i mig" kalder Reinhold Messner sin vandring gennem Gobi-ørkenen. På samme måde som ild og vand er metaforer for vor tids livsfølelse, er ørkenen det også. Livets overflod og behagelighed kan ikke dække over tomheden i det indre. 250.000 mennesker tager hvert år på

pilgrimsrejse til Compostela, og hvert år forøges antallet med 20.000. Naturligvis er de også drevet af eventyrlyst, men det er først og fremmest følelsen af, at først stilheden og tomheden ved en sådan vandring kan gyde nyt liv i den indre ørken. På studierejser har jeg kunnet lære Atacama-ørkenen, Sahara og Gobi at kende. Det man anser for at være vigtigt, mister her sin høje rang, og samtidig formår lidt bladgrønt, dette livets lille store triumf, at betyde en fest. "Det lille bliver stort og det store småt", denne forandring af værdier erfarer man i ørkenen. Det er ikke overraskende, at Moses modtog sine bud i ørkenen, eller at Muhammed voksede op i ørkenen, samt at også Kristus og Buddha dér modtog den største udfordring. Hvor livet forsvinder, hvor døden bliver geografisk, der møder man sig selv. Ørkenen er et billede på ensomheden, på fællesskabet med sig selv. I ørkenen - det siger Marcel Proust - slutter flugten fra sig selv. Rilke beskriver sin "hellige ensomhed" som den "vågnende have". Som ilden giver mod og havet dømmekraft, således har også ørkenen en mikaelisk gave: Godheden. I ørkenen lærer man at dele, og alt liv får værdi og værdighed. Antoine de Saint Exupery beskriver i *Den lille prins*, at vandets værdi viser sig under vandringen mod brønden, ikke når man drikker det. Engagement og offer er, ifølge Exupery, det der får mennesket frem: "Jeg behøver kun at pålægge dig en eneste gang at gå tværs igennem ørkenen, for at mennesket i dig kommer til syne - som et frø, der bryder ud af sit frøhus - og ånden og hjertet dermed udfolder sig".

Litteratur

Wolfgang Held, *Im Zeichen des Tierkreises*, Stuttgart 2016 -- Johannes Goebel, Christoph Clermont, *Die Tugend der Orientierungslosigkeit*, Berlin 1999 - Julia Hill, *Die Botschaft der Baumfrau*, München 2002 - Reinhold Messner, *Die Wüste in mir*, Berlin 2005 - Rudolf Steiner, *Grundlinien einer Erkenntnistheorie der Goetheschen Weltanschauung*, GA 2, Dornach 2011